

מי שמת פרק תשיעי בבא בתרא

קמא.

עין משפט נר מצוה

יא אמר מ"י מהלכות
מתנות עניים הלה עז
ופ"ב מהלכות אשות הלה
ד טו מנן ששן מת טור
וה"ו י"ד ר"ח ר"ח ע"ג
וטו"ע א"ה"פ ס"י ע"ה ע"פ
פ:

רבינו גרשום

דב עדיפא ולא הייב
דב משום דהיחבה בבית
דכתיב ל כל כבודו בתוך
ביתו. אבל בן מצי למייל
ולמרווח בכל מקום משום
הכי הייב לבת טפי מן:
ושמואל אמר. משום [הכי]
הייב לה מאתים דאמה
בבכרת היא וניחא ליה
שלח בת יורה מן כרב
חסדא כ"ו: דמרבאי אחי.
ולומר שדורחל: ואיכא
דאמרי דלא שלשה בה
עינא [בישא]. האייל דאי
לה בת עיקרא לא לימרו
אינשי כמה בנין אחיליה
ליה להאי: ואי בעית
איכא מתני' דקתני דברתא
עדיפא ר' יהודה היא.
[ה] ר' יהודה דעסקי
באורייתא. לאו מן הברייתא
אלא מפרש לברייתא. וה"ו
כי [היכי] דלא ליתולי
לחור אחי מונות: אלא
הא דתניא ליה אשתו
זכר ונטל ו' ו'
יבירי של זה והיינו
ק"י דירין של סוף לפי
שהיניח של זה בקוין כ"ה
דינין של סוף ומשקל
דינו זה שקול כשני
דברי של סוף. לפי שהיניח
של זה שקול ה' פשיטי
למשקל הברול דינו של
סוף הוא ב' פשיטי וחצי
למשקל ברול לפי חשבון
זה היה הוהב נמכר כ"ב
משקלות של סוף שוה כ"ד
דינין של סוף ואותו דינו
[של] כ"ה שוה נכנס
הכרע המשקלות ומותר
וינישו ו' דינו של זה
הון של סוף ועוד
מן הפסקות של מלכות
דדברי הדינים מקינת דוד
לארנה אנו למדיים שהוהב
היה נמכר בדין דוד כ"ב
משקל של סוף: ונקבה
נוטלת ב' דינין. זה
היינו ב' דינין: היכי
משכחת לה. כלומר היכי
מיתרצי האי למחא דברין
הכי והכי מפרשי לה
לא משום קשיא מהנין
לה אלא משום דקא בעי
פירושא: במסרס. כלומר
משפחן דבריו כי האי
גורגא דליכא למשמע מאי
קאמר שטעור דבריו זו
בוו דאמר הכי אמר ליה
אשתי נקבה אמר וזכר חתלה
טול מאתים. ונקבה אחרי
אלא כלום ואם ילדה אשתו
נקבה חתלה טול מנה
ואחריה זכר טול מנה.
ואי תתרוי למחא בלידה
תאמינן זכר ונקבה ולא
דינו הי מנייהו אחיליה
ברישא דאי בבראי לן דובר
אחיליה ברישא היה נוטל
מאתים דאמרי מעיקרא.
ואם נקבה נוטלת מנה
השתא דמספקא לן זכר
טול מנה ממה נפשך דהכי
קאמר אפי' ילדה זכר אחר
נקבה טול מנה. ואידך מנה
מהנה מאתים דוכר הו
לרו מן המוטל בספק.
דמספקא לן דאם נקבה
חתלה נוטלת מנה כמו
שאמר. ואם נקבה אחר
זכר אינה נוטלת כלום
וכן איה חתלה היה נוטל
כל המאיתים הלכך הו
מנה טול זכר ממה נפשך
ומאידך מנה שקיל פלגא
משום חצי מנה מספק
דהיינו ב' דינו של זה
שון י' דינו של סוף:
ואלא הא דתניא ליה זכר
נקבה אין לו אלא מנה
משכחת לה במבשרי כר.

אלא לאציי. דלמר אינו נוטל כלום לא עם זנים ולא עם צנות מאי
זון כבת: **וליעטמין מאי יורש כנן.** דקתני רישא והלא על כרחך
יורש כנן ואין לו מבעי ליה לפרושי סיפא נמי לא שאל: **למיורא דגס**
עדיפא ליה מצדא. דיהיב לה לנקבה מאתים זוז דהיינו שני מנין:
שנאמר. וכן אין לו והעברתם את
נחלתו לצתו: **לענין נחלה בן עדיף**
ליה. דיקרא שם המת על נחלתו
אבל הבת מסבת נחלה ממטה למטה
אחר: **צמו עדיפא.** שאינה יכולה
לחזר אחר מונותיה כוכר: **ושמואל**
אמר. מתני' במבכרת דבת עדיפא ליה
כדמפרש טעמא לקמן ואולי: **דמריבא.**
נגדלת: **א"ר חסדא לדידי צנסן**
עדיפון לי. אית דמפרשי לדרב חסדא
במבכרת כשמעתיין זך הלשון
מדקאמר לדידי אינו מוכיח כן. ונראה
צעניי שלא נתקיימו לו זנים כי אם
צנות לכך מתאווה היה לצנות ולא
נתיישב לי יפה דעמו של רב חסדא:
הא מני ר' יהודה היא. ממניתיין ר'
יהודה שחפץ בהרווחה דבת כדמפרש
לקמיה דלא ליתולו: **ה"ג דסינא**
מלוה לון אל הצנוט בו. צרייתא
היא צנתוצות בפרק נערה שנחפתתה
מזוה לזון משום ומשךך לא תעלסי
ומיהו חוצה הוא לליכא כדתנן התסי
אינו חייב צנוטות צמו ואין מחייבין
אותו לזון בניו וצנוטיו כדלמרינן התסי
דלמרינן ליה יארוה ילדה ואצני מתא
דסי: **דעסקי צאורייתא ולא ליתולו.**
פירוש הוא ואינו מן צרייתא: **אמר**
נוטל ששה דינר. של זכר דהיינו זכר
וחצי לפי שהמנה כ"ה סלעים שהן
מאה זוז דינרי כסף ודינר זה נמכר
צ"ה דינר כסף כדתנן צצצא קמא
בפרק שור שנגח ד' וה' (דף לו.)
במשנה נמצא הששה דינר מאה
ואחמשים זוז שהן מנה וחצי: **נוטלם**
שני דינר. של זה דהיינו חצי מנה:
במסרס. שקים נתלו זך למפרע
מזה שהמנה על לידת תאומים אם יאל
הזכר חתלה ואח"כ הנקבה יטול הזכר
מאתים והנקבה לא טול כלום וחזר
וסיס תנאו להתנות על לידת מפרע
אם נקבה חתלה מנה ואחר כך זכר
מנה: **זכר נוטל מנה ממה נפשך.**
אפי' נולד אחריו: המוטל כסף.
אם זכר נולד חתלה יטלו כ' ואם
חולקין נמצא הזכר נוטל ששה דינר וזכר:
היכי משכחת לה.
דמדקתני אין לו אלא מנה משמע דסקלא דמתן אמניא (ה)
דלף על גב דלמר יטלו שני מנין אפילו הכי אין לו אלא
מנה והיכי משכחת לה דליכא למימר הכי: **במשנתי.** לא
התנה לתת לזכר ולנקבה כלום אלא למבשר כדמפרש ואולי:
ה"ג

אלא לאביי מאי ניזון כבת ולמעמין לרבא
מאי יורש כנן אלא ראוי לירש ואין לו ה"ג
ראוי לזון ואין לו: האומר אם ילדה אשתי
זכר וכו': **למיורא דבת עדיפא ליה מבן**
והא (ה) אמר ר' יוחנן משום רשב"י כל שאינו
מוציא בן ליורשו הקב"ה מלא עליו עברה
שנאמר והעברתם את נחלתו לבתו ואין
העברה אלא עברה שנאמר ז"ם עברה היום
ההוא לענין ירושה בן עדיף ליה לענין
הרווחה בתו עדיפא ליה ושמואל אמר הכא
במבכרת עסקינן וכדרב חסדא דאמר רב
חסדא בת תחלה סימן יפה לבנים איכא
דאמרי דמריבא לאחאה ואיכא דאמרי דלא
שלטא ביה עינא בישא אמר רב חסדא
ולדידי בנתן עדיפין לי מבני ואיבעית אימא
הא מני ר' יהודה היא הי רבי יהודה אילימא
רבי יהודה דבבל (ה) דתניא (וה) ברך את
אברהם בכל רבי מאיר אומר שלא היה לו
בת רבי יהודה אומר שהיתה לו בת ובכל
שמה אימור דשמעת ליה לרבי יהודה
ברתא נמי לא חסריה רחמנא לאברהם
דעדיפא מבן מי שמעת ליה אלא הא רבי
יהודה (ה) דתניא מצוה לזון את הבנות וק"ו
לבנים דעסקי בתורה דברי ר"מ רבי יהודה
אומר מצוה לזון את הבנים וק"ו לבנות
דלא ליתולן אלא הא דתניא ילדה זכר
ונקבה הזכר נוטל ששה דינרין והנקבה
נוטלת שני דינרין (ה) במאי אמר רב אשי
אמריהה לשמעתיא קמיה דרב כהנא
במסרס דאמר זכר תחלה מאתים נקבה
אחריו ולא כלום נקבה תחלה מנה זכר אחריה
מנה וילדה זכר ונקבה ולא ידעינן הי מינייהו
נפק ברישא זכר שקיל מנה ממה נפשך אידך
מנה הוה (ה) ממון המוטל בספק וחולקין והא
דתניא ילדה זכר ונקבה אין לו אלא (ה) מנה
היכי משכחת לה אמר רבינא במבשרי
דתניא
דסדר אציי דלפי' רבנן דפלגי התם ארצן שמעון זכר גמליאל מורו
הכא דאין דעמו של אדם קרוינה להקנות אלא לזכר ולנקבה ודאי
דוקא גבי הקרבה הוא דפלגי כיון דטומוס ראוי להקרבה דעמו
נמי אטומוס דאי הו סדר אציי דפלגי נמי הכא לא היה דוחק מתני'
לפרש דוחין אותו ואין לו דטפי הוה מסתבר לאוקומי צברי תנאי
מפרש הכי אלא דלפי דעמו אציי דכ"ע מודו הכא ורצא פליגי עליה
וסדר דפלגי רבנן נמי הכא ומוקי רישא כרבנן אבל אין לומר לדרצא
דאציי דלפי' רבנן דעמו של אדם אלא על זכר ידוע ועל נקבה ידועה מ"מ רישא
דאציי בתנאי צית דין צנוטן הצנות שאני דאם כן מה היה לו להזכיר רבן שמעון בן גמליאל
רישא לסיפא אלא ודאי אין לחלק דחכמים לא תקנו אלא לפי דעת האדם דמתני' בן כדמשמע
לישנא דמתני' (פמנות דף נב.) לא כתב לה חייב
מפני שהוא תנאי צית דין ולכן חייב כאלו כתב לה והכי משמע צריש נערה (שם דף מג.) דלפי דעת אדם
תקנו מוזן הצנות דקאמר התם
לענין זילתא אלמנתו עדיפא ליה לענין הרווחה צמו עדיפא ליה:
ולמעמין דרבא מאי יורש כנן. תימה מאי קושיא היא לרבא לימא דירש כנן היינו מה שיתר על מוזן
הצנות עד שיצגרו ואותו
הנותר יהיה לטומוס כמו לצנים כדלמר לעיל בשלמא לרבא יורש כנן בנכסים מועטים וי"ל
דלישנא דירש כנן משמע
דירש גמור הוא כנן בשאר נכסים ואפילו ישאר שם הרצה: **לדידי בנתן עדיפין לי מבני.** פי' צנוטתם
שלא נתקיימו לו זנים ואין
נראה דהרצה זנים היו לו כדאשכחן (לעיל ט.) ר"מ בר ר"ח (לעיל ז.) מר יוקא ומר קשישא
צני ר"ח ר"ח (ע"ז א.) רב חנן בר ר"ח וכן רב מרי
ורב פנחס צני ר"ח בהגול בתרא (צ"ק דף קה.) אלא נראה לר"י דלזכר אומר צנתן עדיפין
לי מנאי לפי שהיו צנתו דגולי הדור (ב) רצא
(ורב מרי בר חמא) ומר עוקבא בר חמא: **בת** היה לו ובבל שמה. **וא"ל** ולמה לא הסיחה
ליפחא למי' בפרק ארבע מיתות
(סנהדרין דף נח.) דבן נח מותר באחותו וי"ל דשמה קטנה היתה ולא רצה עדיין להסיחה
ליפחא אי נמי מהגר היתה לו ולא משרה
ולכן לא רצה להסיחה ליפחא: **זכר** נוטל ששה דינרין ונקבה שנים היכי משכחת לה.
דליכא למימר דמיידי כגון שאמר ילדה זכר
נוטל ששה דינרין ונקבה שנים דל"כ הוה ליה למוקט כמו צמשתמי ילדה זכר נוטל מאתים
ונקבה מנה:
אידך מנה הוה ממון המוטל בספק. לרבנן דלמרי (צ"ק מו.) המוציא מתצירו עליו הראיה
הוה הכל צנוקת הזכר שהוא יורש
לאחר מיתה (ה) אי נמי אפילו כרבנן ואיכא לאוקומה צמי האב שאין הזכר ממוקן יותר
מן הנקבה:

(א) לעיל קטו. (ב) נמוסי
דקדושין (ע"ל ע"ה) ועל
לא אמר רבי יהודה וכל
שמה וכו' צני' לנא להכ
שמי צנות. (ג) כמות מנ.
[מוספתא כמות פ"ד ע"ה]
(ד) ס"ל היכי משכחת
לה. (ה) ז"ק לה: ושינ.
(ו) דירין היכי משכחת
לה כ"ה בס"ל. (ז) נשינ
נח. (ח) נמוס מנ.
(ט) נש מנ. (י) נש אית
רב מרי צניה דרב פנחס כניה
דרב חסדא ע"י קדושין ג. (כ)
(כא) דלמא עליל י"ב: וכתב
מנ. (ל) ז"ל רמי בר חמא

תורה אור השלם

- 1 ואל בני ישראל תדבר
לאמר איש כי ימנו וכן
לו העברתם את נחלתו
לבתי: מברר כ"ו
2 יום עברה היום ההוא
יום צרה ומצוקה יום שאה
ומשוהו יום חשך ואפלה
יום עין וטרף:
צפניה א טו
3 אברהם ון אבא בימי
ו' ברח את אברהם בכל:
בראשית כ ד

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה דעין
משכחת וכו' דסקלא דמתן
אמינא דיש לו שני מנין
וקמ"ל דלפי' דאיכא
למימר יטלו שני מנין:
(ב) תוס' ה"ה אלא וכו'
ועמא משום דסדר. ר"מ כ"ה
דכ"ה: (א) בא"ד ועוד איכא
לתימר. כ"י חזר אקושא
דלעיל:

מוסף רש"י

הקב"ה מלא עליו עברה.
צפניוס רבני מנאל למנר
שנא חזר (ע"ל ע"ה).

מוסף תוספות

א. [הון] דקאמר אבי
דוחין אותו ואין לו. אפילו
למאן דאמר טומוס
ספקא קאמר וכו', דכי
מתני איניש אם ילדה
אשתו זכר ואם ילדה
אשתו נקבה, בזכר דאי
ובנקבה דאי מתני, לופיך
אין טומוס בכלל, הלכך
לענין מונות נמי דאי
דוחין אותו ואין לו. כפי
יוע. ג' ע"י ממוה ס.
ג. שוהן נולד, והלכך
אין שום קדושה חלה
עליהן. רש"י ממוה ס.
ד. אבל איני חייב יותר
ממה שיש להיבד מותר
הבתיבה. רש"י ע"ה.
ה. ועל הנקבה להביא
דריא. רמב"ן.

רבינו גרשום

הפתחים ניזון כבת כבסכים
מרויבן כדברא דיש לו:
אלא לאבי. דאמר אין
לו מאי ניזון כבת הא
משמע דסקיל. אמר לך
אבי ולמעמין דאבי
ניחא מאי יורש כנן משמע
דסקיל והא לא שקיל מיד.
אלא כי היכי דמתרצת
לרבא ראי לירש הוא אלא
מוטל דקדושין מתני ואם
אין שם יורש אלא אית
יורש הכל ואין לו במקום
יורשין משום דסיפא הוא
ועוד דבכסין מוסיף. לדידי
נמי ראי היה לזון ואין לו.
במקום בנות שדוחות אותו
אצל הוכרים: מדיקתא אית
ילדה נקבה טול מאתים
מכלל דבת עדיפא ליה
מברא והאמר ר' יוחנן כ'ה
אלמא דברא עדיף. ומשני לענין נחלה ברא עדיף שקם תחתיו אבל לענין הרווחה כשנותן מתנה הרווחה